

הלכה למעשה

הרב יצחק זילברשטיין

פעילות זק"א באירוע רב נפגעים בשבת

הערת המערכת: שלוש השאלות כאן, נשאלו למעשה על ידי אנשי זק"א בעת הפיגועים הגדולים של הטרור הפלסטיני באינתיפאדה השנייה בשנת תשס"א. התשובות, הלכה למעשה, ניתנו אז לרבני זק"א, מהם קיבלה מערכת אסיא את השו"ת*.

ראשי פרקים:

- א. הנוסעים בשבת לזיהוי החללים, האם רשאים לשוב למקומם?
- ב. האם מותר להשתתף בזיהוי שנעשה תוך חילול שבת?
- ג. האם מותר לאנשי זק"א לטלטל אברי מתים בשבת?

א. הנוסעים בשבת לזיהוי החללים, האם רשאים לשוב למקומם?

שאלה:

לאחר הטבח שטבחו הערבים בליל שבת פרשת נשא תשס"א בתל אביב נסעו אנשי זק"א (זיהוי קורבנות אסון) לזהות את החללים ונסעו עם נהג גוי. האם היה מותר להם לחזור למקומם עם גוי?

תשובה:

נ"ל שמותר משום שהנסיעה יש בה חשש של פיקוח נפש כשהגופות נמצאות על הכביש ויבואו ההורים ויראו זאת הם יתעלפו ויבואו לסכנה. ולכן ראוי שזק"א יביאו את הגופות בכבוד לתוך ארונות מכובדים ולא ישאירם ברחוב העיר¹.

וממילא מותר לאנשי זק"א לשוב למקומם עם נהג נכרי עפ"י המבואר בעירובין דף מ"ד, ב: "כל היוצאים להציל חוזרים למקומם". שהרי הסוגיא שם עוסקת ביציאה מחוץ לתחום שהיא דרבנן.

* השו"ת, פרט להערות העורך, פורסמו בחוברת בית הלל גליון טו (תשס"ג), עמ' מה-מו. -- העורך.

1. וסיפר ד"ר קוזניץ שנקלעה בחורה למקום האסון וקיבלה התקף לב ואושפזה בבלינסון בטיפול נמרץ למרות שלא היתה קרובת משפחה לניספים.

וסיפר ד"ר פ', שאחד הרופאים העוסק בגופות הנפטרים ראה את בנו בין הניספים והשתגע וכמו שנאמר "והיית משוגע ממראה עיניך אשר תראה." (דברים כח' ז) ולכן כדי למנוע זאת מותר לחלל שבת (ויעזין יונתן בן עוזיאל שתרגם ותהוי משתטין מפורענא) השי"ת ירחם.

ב. האם מותר להשתתף בזיהוי שנעשה תוך חילול שבת?

שאלה:

רבנים הבקאים בזיהוי חללים שלמדו מה לבדוק כדי לזהות, האם מותר להם לגשת בשבת למכון הפתולוגי באבו כביר שלשם מביאים את הקורבנות כדי לזהות כל גופה?

הרב אינו עושה כלום ורק מסתכל. אך הרופאים שם רושמים בשבת.

תשובה:

יש במעשה הרב היתר עגונות ואם הוא לא עושה כלום רק מסתכל, מותר לו למרות שהרופאים רושמים כי הוא לא רושם והם בין כה וכה ירשמו.²

ג. האם מותר לאנשי זק"א לטלטל אברי מתים בשבת?

שאלה:

האם מותר לטלטל בשבת מוקצה כגון אברים של הנטבחים כדי להביאם למכון הפתולוגי באבו כביר לזיהוי וכמו גם למנוע התעלפויות מההורים?

תשובה:

פשיטא דמותר כי הרי מותר לטלטל מעות במקום הצורך הגדול כמבואר בסימן ש"א ל"ג שיש מתירים במקום פסידא שירא שיגזלו ממנו אם יניחם בבית וילך מהם. ולכן נוהגים להקל. יעוין שם ברמ"א וכל שכן כשיש חשש של פיקוח נפש.

וגם מצד ביזוי המת מותר לטלטל וכמבואר בסימן ש"א גבי מת שהסריח בבית ונמצא מתבזה בין החיים והם מתבזים ממנו, מותר להוציא לכרמלית, וי"א שמותר רק ע"י כזר ותינוק. וכך גם לעשות בעניינינו כשאפשר. ואם לא אפשר מותר לטלטל להדיא.

2. לגבי השאלה אם מותר במלחמה לעבור בשבת על איסור דרבנן לצורך היתר עגונות ראה בספר **רפואה מציאות והלכה** (מכון שלזינגר, ירושלים תשע"ב) סימן יא – פינוי חללי מלחמה בשבת, סוף פרק ד', ובהערה 35 שם, בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל. -- העורך.